

septima (d. 29. Aprilis), quae prima habita est, postquam Summus Pontifex, ut iam de Primatu ageretur, decrevit, id a primo Praeside Patribus annuntiatum erat¹. Plurimos Patres, ait, iterum atque iterum enixe postulasse, „ut ante reliqua schemata, fidem aut disciplinam respicientia, de infallibilitate Romani Pontificis tractaretur, ea praesertim de causa, quod recenti tempore circa hoc gravissimum doctrinae caput non leves anxietates in fidelium animis ubique excitatae sint, unde eorum conscientiae anguntur et religiosae societatis pax ac tranquillitas perturbatur. Quapropter necessarium visum est, Patrum examini quamprimum subicere schema de Romano Pontifice continens doctrinam de eius Primatu et infallibilitate“.

Eodem et sequenti die distribuebantur Patrum animadversiones in caput undecimum et caput addendum². Quinquaginta tres Patres statim binas literas ad Summum Pontificem dederunt, quibus gratias agebant, quod schema iam proponi iussisset³. Quum autem postea schema traderetur, unus et septuaginta Patres literis ad Concilii Praesides datis conquerebantur, quod mutato ordine, antequam alia capita doctrinae de Ecclesia tractata essent, iam de Primatu et infallibilitate esset agendum⁴.

Schema Constitutionis primae de Ecclesia et deputationis relatio de Patrum animadversionibus tradebatur d. 9. Maii⁵. Relationis praesertim ea pars, qua de animadversionibus in caput quartum exhibitis agitur⁶, magna diligentia et acerrimo ingenio scripta est. Animadversiones, quae in caput quartum exhibitae sunt, in ea ad tres classes revocantur: 1. eorum Patrum, qui schema capitis sive integrum sive quoad substantiam retinendum, 2. eorum, qui illud ex integro mutandum, 3. eorum, qui schema omnino omittendum censebant. Postquam actum est de duabus prioribus classibus, ea, quae in animadversionibus classis tertiae contra schema obiciuntur, ad tria iterum revocantur. Ea enim respiciunt vel priorem schematis partem, qua Conciliorum testimonia tanquam rei definiendae fundamenta, vel alteram partem, qua ipsa definitio continetur, vel ipsam doctrinam definiendam. De singulis hisce in relatione agitur.

Die 13. Maii in quinquagesima Congregatione generali nomine deputationis de toto schemate relationem habuit Episcopus Pictaviensis⁷. Cur de Primatu agatur, antequam de ceteris capitibus de Ecclesia

Patrum in caput undecimum et in caput addendum habitas esse supra diximus. De iis v. C. V. 1678 d. nota 8*.

¹ Acta etc. C. V. 740 c. d.   ² Ibid. C. V. 740 d. 741 a.

³ Literae etc. C. V. 979 a sqq.

⁴ Protestatio etc. C. V. 980 d sqq.   ⁵ Acta etc. C. V. 742 b.

⁶ C. V. 277 d sqq.

⁷ Acta etc. C. V. 743 b. V. relationem C. V. 290 d sqq.

actum sit, explicat iisdem verbis, quibus primum Praesidem id explicasse vidimus; deinde pergens: „Liceat ergo dicere sine ulla ullius offensione“, inquit, „sine ulla ad hos vel illos criminis insimulatione, nihil cunctis iam nunc optabilius esse, nisi ut quam primum et doctrinam scrutari et dubia solvere et malis mederi, id est, ea palam producta luce divina, quae ex promissione Christi nobis semper intus affulget, nubes discutere, tempestates sedare, et in veritatis unitate pacem facere communi consilio, aequo tranquilloque animo cuncti simul connitamur“¹.

Discussio generalis, quae in Congregatione quinquagesima prima (d. 14. Maii) incepit², in quatuordecim Congregationibus habita est. Tandem plus centum quinquaginta Patres „persuasum habentes, discussionem super schemate . . ., de quo Rōmī Patres ex omnibus regionibus iam locuti sunt, esse omni ex parte exhaustam, ac protrahi iam non posse, quin inutilibus aequae ac fastidiosis repetitionibus tempus teratur“, ut ei finis imponeretur, petierunt³. Itaque Praesides in Congregatione generali sexagesima quarta (d. 3. Iunii) secundum undecimam paragraphum⁴ decreti d. 20. Februarii Patres interrogarunt, utrum discussionem generalem continuari vellent, necne. Quum longe maior Patrum pars surgeret, primus Praeses declaravit, se potestate a Summo Pontifice per decretum d. 20. Februarii facta utentem discussioni generali finem imponere. „Haec verba generali plausu excepta sunt, licet non defuerint nonnulli, qui tum postulatum tum conclusionem aegre se ferre ostenderint.“⁵ Sequenti die unus et octoginta Patres protestationem contra indictum finem discussionis generalis Praesidibus obtulerunt⁶, qui responderunt, se, quum in concludenda discussionem generali omnia servassent, quae in decreto d. 20. Februarii auctoritate Summi Pontificis essent constituta, protestationem admittere non posse⁷.

Qui in discussione generali contra schema iam tractandum locuti sunt, praesertim conquerebantur, quod de Primatu ageretur, antequam actum esset de Ecclesia. Quae querela etiam postea in discussione speciali occurrit. Quod Rōmūs d'Avanzo, deputationis relator, in discussione capitis primi respondit iis, qui schema improbabant „propter ordinem logicum violatum, propter exemplum Christi non secutum, denique propter ordinariam methodum prorsus immutatam“, hoc loco aptius referemus, quam postea, quanto agemus de discussione capitis primi: „Igitur quoad ordinem logicum violatum“, inquit, „verum est, quod

¹ Relatio etc. C. V. 291 b. c.   ² Acta etc. C. V. 743 c.

³ Postulatum etc. C. V. 984 c sqq.   ⁴ C. V. 69 a. Cf. supra Proleg. I. p. 4.

⁵ Acta etc. C. V. 748 c.   ⁶ Protestatio etc. C. V. 986 d sqq.

⁷ V. C. V. 988 b. — De conclusione discussionis cf. epistolam Rōmī Ravinet, Episcopi Trecensis. C. V. 1432 b sqq.

ab initio observavit Illū Moguntinus, quod scilicet omnem constructionem semper aliqua delineatio praecedat oportet. — At verum etiam est illud scitum philosophorum, scilicet, quod prius est in intentione, posterius est in executione.

„Iam . . . Christus Dominus noster venit in hunc mundum, ut aedificaret sibi Ecclesiam sponsam non habentem maculam aut rugam; ac proinde illius perfectam delineationem debuit habere. — At quaeso undenam nobis huiusmodi delineatio potuit apparere? Utique Iesus Christus nullam constitutionem de Ecclesia nobis scripto reliquit; ipse enim, ut ait evangelium, *coepit facere et docere*¹. Itaque ex factis et dictis Christi tantummodo constitutio Ecclesiae debet argui. Iam vero quodnam est factum primum vel dictum Domini nostri in ordine ad Ecclesiam? Certe est illud, quod secunda die a vita sua publica, ut aiunt, cum nonnisi duos discipulos haberet, duodecim mensibus antequam eligeret Apostolos, cum tertius discipulus Simon sese illi offerret, Iesus Christus dixit: *Tu es Simon Ioannis, tu vocaberis Cephas, quod est interpretatum Petrus*². Utique neque Simon neque alii intelligebant tunc temporis mysterium illius mutationis et illius cognominis; at certe Christus sciebat, quid facturum, quid dicturum esset; post sexdecim menses, in Capharnaum scilicet, dicturus erat: *Tu es Petrus*³; nimirum de aeternali aedificio, quod est Ecclesia, extollendo Iesus cogitans, primum de fundamento sollicitus fuit, atque sicut olim Abrahamo dixerat: *Tu vocaberis Abraham*⁴, ut in mutatione nominis iugiter admoneretur novi sui officii; ita et Petro, quem designabat fundamentum et petram fundamentalem suae Ecclesiae, Petro dixit: *Tu vocaberis Cephas*. Igitur in analysi factorum et dictorum Christi quoad Ecclesiam primo loco venit Petrus, h. e. Primatus. Quis ergo iure et iuste posset indignari nostro schemati, quod incipiat a Primatu?

„Sed neque aliud peccatum de methodo tractationis ex arbitrio innovata accusari potest iuste. Equidem, ut omnes melius nostis, methodus vel analytica est vel synthetica. Verum est, quod tractatores sive theologiae sive iuris ecclesiastici ut plurimum utuntur synthetica methodo; sed certe methodus analytica praesertim modernis ignota non est. Bonum est, quod nobis res est cum doctis viris ex Germania, in quorum manus certe venerunt celeberrima instituta iuris ecclesiastici Vindobonensis Prof. Georgii Phillips, quique haec instituta evolverunt, sciunt quod iste professor, iste doctissimus auctor, incipiat a titulis Christi integram tractationem; quare primum caput operis est: Christus est rex, et Ecclesia eius regnum. Quare breviter delineata idea regni Christi, quoniam Christus, ut observat, est rex et pastor, statim addit: Idcirco dicit: *pasce agnos meos, pasce oves meas*. Non ab simili modo nostrum schema in exordio, cum metaphoram ducat ab

¹ Act. Apost. 1, 1.   ² Io. 1, 42.   ³ Matth. 16, 18.   ⁴ Gen. 17, 5.

architecto, statim subiungit: *Tu es petra*. Et post generalem delineationem in secundo capite doctissimus auctor statim addit tractationem de vicario regni eius et de Petro eius locum tenente, ubi fuse et fusius loquitur de Primatu tum honoris tum iurisdictionis tum in docendo tum in regendo. In tertio capite agit de Apostolis et nihil de Ecclesia; in quarto capite agit de notis Ecclesiae; in quinto capite tandem agit de proprietatibus Ecclesiae. Ergo videtis, Rōm Patres, quod omnis tractatio de Ecclesia non debet necessario incipi a notis et proprietatibus Ecclesiae, sed potius analytice debet et potest incipi a Primatu: primus enim in ordine in Ecclesia est Petrus; et proinde Primatus. Igitur neque ex hoc capite nostrum schema iuste potest accusari; ac proinde quum emendator primus ordine dicit, quod adsit aliqua contradictio in ipso titulo nostri schematis, sc. titulus sit ‚Constitutio de Ecclesia‘, et tamen incipiat tantummodo de Primatu, nos observamus, quod titulus non est absolute ‚Constitutio de Ecclesia‘, in quo sensu possemus etiam de Primatu agere; sed dicit titulus ‚Constitutio prima de Ecclesia‘. Ergo prima de Ecclesia agit de Primatu; secunda erit de Apostolis, de notis Ecclesiae et sic deinceps.“¹

Itaque generali discussione finita specialis singularum Constitutionis partium discussio in sexagesima quinta Congregatione generali d. 6. Iunii incepit, quo die agebatur *de prooemio*². Emendationes in discussione a Patribus propositae³, typis impressae, sequenti die inter omnes Patres distribuebantur⁴ et in duabus sessionibus deputationis de fide (d. 9. et 12. Iunii) examinabantur⁵. Deinde in septuagesima Congregatione generali (d. 13. Iunii) singulae emendationes, relatione de iis a Rōm Leahy, Archiep. Casseliensi, nomine deputationis habita⁶, Patrum suffragiis subiectae sunt⁷. Prooemium secundum emendationes ab iis receptas reformatum⁸, in quadragesima octava sessione deputationis lectum⁹ atque inter Patres distributum¹⁰, suffragiis Patrum in octogesima prima Congregatione (d. 2. Iulii) comprobabatur¹¹ atque, quoad stilum paulum a deputatione emendatum¹², cum ceteris Constitutionis partibus in Congregatione generali octogesima quinta suffragiis Patrum subiiciebatur.

Caput primum et alterum simul discutiebantur d. 7. Iunii in sexagesima sexta Congregatione generali¹³. Emendationes, quae a Patri-

¹ Relatio etc. C. V. 316 a sqq.   ² Acta etc. C. V. 749 b.

³ C. V. 301 b sqq.   ⁴ Acta etc. C. V. 750 c.

⁵ Ex actis etc. C. V. 1688 d sq. — Ex diurnis etc. C. V. 1701 b.

⁶ C. V. 304 b sqq.

⁷ Acta etc. C. V. 751 b. — Relatio etc. C. V. 311 c sq.

⁸ C. V. 330 d sqq.   ⁹ Ex actis etc. C. V. 1689 c sqq. Cf. ibid. 1690 c.

¹⁰ Acta etc. C. V. 755 a.   ¹¹ Ibid. 756 a.

¹² Ex actis etc. C. V. 1695 a.   ¹³ Acta etc. C. V. 749 d.

bus proponerentur¹, d. 10. Iunii omnibus traditae², examini deputationis d. 12. eiusdem subiectae sunt³. Relator deputationis in Congregatione generali fuit Rñus Bartholomaeus d'Avanzo, Episcopus Calvensis et Theanensis⁴. Relatione habita singulae emendationes Patrum suffragiis subiectae sunt⁵. Capita secundum emendationes a Patribus receptas a deputatione reformata⁶, d. 28. Iunii inter Patres distributa⁷, in octogesima prima Congregatione generali (d. 2. Iulii) Patrum suffragiis probata sunt⁸, atque stilistice emendata⁹ cum ceteris partibus Constitutionis in octogesima quinta Congregatione generali Patrum suffragiis subiiciebantur.

Quae a Patribus disputata sunt, infra capite tertio in adnotationibus Constitutioni adiectis, et aliqua, quae maioris momenti sunt, capite secundo duabus commentationibus¹⁰ afferemus.

Discussio specialis *capitis tertii ac trium canonum* ad tria priora capita spectantium in sex Congregationibus generalibus a d. 9. ad 14. Iunii habita est¹¹. Emendationes, quae a Patribus propositae sunt, d. 30. Iunii inter Patres distribuebantur¹². De iis deputatio egit in quinque sessionibus¹³, atque relatione de iis nomine deputationis habita a Rño Friderico Zinelli, Episc. Tarvisino, singulae Patrum suffragiis subiectae sunt in Congregatione generali octogesima tertia, d. 5. Iunii¹⁴. De una tamen, secundum quam canonis tertio a Patribus deputatis inserta erant verba „aut eum (Papam) habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem huius supremae potestatis“, Patres Congregationis suffragia statim ferre noluerunt, quare in sequenti Congregatione ab Episc. Tarvisino specialis de hoc additamento habita est relatio, qua finita incisum additum a Patribus approbatum est¹⁵. Deinde caput cum tribus canonibus secundum emendationes a Patribus approbatas reformatum¹⁶ in sessione quinquagesima sexta deputationis legitur¹⁷, inter

¹ C. V. 312 b sqq.   ² Acta etc. C. V. 750 d.

³ Ex actis etc. C. V. 1689 b.   ⁴ Acta etc. C. V. 752 b. Relatio habetur C. V. 315 c sqq.

⁵ Relatio etc. C. V. 330 b. c. — Acta etc. C. V. 752 b.

⁶ C. V. 311 b sqq. Cf. Ex actis. C. V. 1689 d. 1690 e.

⁷ Acta etc. C. V. 755 a.   ⁸ Ibid. C. V. 756 a.

⁹ C. V. 427 a sqq. Cf. Ex actis. C. V. 1695 a.

¹⁰ Commentatio II. De Primatu soli Petro collato ac de Petri ad ceteros Apostolos ratione. — Commentatio III. De iure, quo Primatus cum sede Romana coniunctus sit.   ¹¹ Acta etc. C. V. 750 a sqq.

¹² Ibid. C. V. 755 e. Emendationes habes C. V. 332 d sqq.

¹³ Ex actis etc. 1689 e sqq.

¹⁴ Acta etc. C. V. 757 d. — Relatio etc. C. V. 346 c sqq.

¹⁵ De toto hoc negotio v. infra cap. II. comment. IV.: De inciso canonis capitis tertii etc.   ¹⁶ C. V. 422 c sqq.

¹⁷ Ex actis etc. C. V. 1695 a. — Ex diurnis etc. C. V. 1702 b.

Patres d. 12. Iulii distribuitur¹ atque sequenti die eorum suffragiis approbatur², cum ceteris Constitutionis partibus postea suffragiis denuo subiiciendum.

Ex iis, quae de hoc capite disputata sunt, aliqua postea accuratius referemus. Pauca quaedam hoc loco addimus.

Prima capitis paragrapho Concilii Florentini de Primatu definitio innovatur. Quae de hoc Florentini decreto, praesertim de eius conclusione, a Patribus disputata sunt, speciali commentatione referemus³. Altera paragrapho accuratior continetur definitionis Florentinae explicatio. Eam aliqui omitti volebant, quippe quae quoad substantiam in definitione Florentina iam contineretur⁴. Bene respondet Episc. Tarvisinus relator⁵: „Quamvis laudabile sit desiderium resecandi quod superabundat, attamen providendum etiam est, ne, dum superflua respicimus, in necessariis deficiamus. Verum est, in verbis Concilii Florentini contineri, quantum ex se sufficeret ad vim Primatus cognoscendam; at nihilominus, non obstante definitione Florentina, errores orti sunt⁶, qui respiciunt naturam Primatus, et in dies crescunt, adeo ut necessarium sit, ut in Concilio Vaticano genuinus sensus definitionis Florentinae Synodi explicetur auctoritative, et auctoritative etiam, quae non satis explicite in verbis ab illa Synodo adhibitae continentur, eruantur. Repetitio est apparens; realiter per duas paragraphos lux affertur doctrinae; ac proinde elucidatio, non repetitio est. At emendationum auctores nihil amplius in paragrapho vident, quam ea, quae sunt in verbis Florentinae Synodi. Hoc quam maxime aridet; nam auctoritate horum Rñorum Patrum tali modo responderetur illis, qui doctrinas in secunda paragrapho contentas impugnant.“ His displicebat doctrina de Summi Pontificis suprema ordinaria et immediata in omnes et singulos fideles potestate episcopali, id quod illis iam animadversionibus, quas de schemate pristino scriptas tradiderant, patet. Aliqui enim timendum esse animadverterant, ne enuntiata illa doctrina excluderetur vel detrimentum pateretur Episcoporum potestas⁷. Eam

¹ Acta etc. C. V. 758 e.   ² Ibid. C. V. 759 e.

³ Infra cap. II. comment. IV. Concilii Florentini de vi ac ratione Primatus definitio etc.   ⁴ Emendationes etc. C. V. 336 c sqq.

⁵ Relatio etc. C. V. 350 a. b.   ⁶ Cf. infra cap. III. adnot. ad locum.

⁷ Quo iure Summi Pontificis potestas dicatur episcopalis v. infra in speciali commentatione cap. II. comment. V. — In relatione cum schemate Patribus tradita de illis Patrum animadversionibus sermo est, atque responderetur (C. V. 277 a sqq.): „Verum a) ne (potestas episcopalis) pati quidpiam detrimenti possit videri, diserta fiet ordinariae ac immediatae potestatis Episcoporum in suas particulares dioeceses declaratio; tum vero considerandum proponitur:

b) Phrasis, qua de agitur, est positiva et affirmans, non exclusiva et negans; quare per illam alii pastores, iique ordinarii ac immediati nullatenus excluduntur; immo vero

ob causam Patres deputati huic secundae paragrapho tertiam addiderunt, qua Episcoporum potestati quidquam timendum esse negatur, atque etiam his in suum cuique gregem immediata atque ordinaria potestas ascribitur¹.

Itaque potestate episcopali Summi Pontificis, qualis in paragrapho secunda descripta est, non officii potestati Episcoporum, tertia paragrapho expresse enuntiatur. Quarta declaratur, Summo Pontifici ius

c) eo ipso quod Romanus Pontifex constanter dicitur pastor supremus, alii pastores inferiores et obnoxii significantur; et cum idem Romanus Pontifex dicitur constanter pastor universalis, significantur pastores particulares. Sane

d) in capite decimo (schematis pristini) de Ecclesia Christi non alia Episcopis asseritur potestas, quam ipsa, quae ordinaria ac immediata est; et,

e) quod in adnotatione 64. p. 199. in schemate de Ecclesia exponitur, secundum S. Thomam illa duo: Pastor supremus itemque universalis, et pastores inferiores itemque particulares, nullatenus semet excludunt; contra, tantum abest, ut per priorem illam summi pastoris potestatem haec altera obnoxiorum pastorum impediatur, ut per eam stabiliatur, firmetur, vindicetur; uti vice versa per hanc alteram inferiorum pastorum potestatem supremi pastoris potestas non impedienda, sed iuvanda, asserendaque est. Unde

f) cum excipitur, nullam Pontifici asserendam potestatem esse, nisi quae sit possibilis, id est, exerceri ab ipso possit; talem autem non esse potestatem immediatam, quae illi asseritur: respondetur *primo*, potestatem omnem, quam Christus Dominus reapse instituit, possibilem esse; instituit autem in beato Petro potestatem illam, qua de agitur. Respondetur *deinde*, exceptionem a falsa proficisci hypotesi vel praepostera explicatione potestatis immediatae, quae Romano Pontifici asseritur: quasi significaretur, aut Episcopos, qui sunt pastores particulares, non esse in Ecclesia iure divino semper debere; aut Romanum Pontificem regere unquam posse Ecclesiam absque Episcopis seu pastoribus particularibus. Verum namque est, Romanum Pontificem ita habere potestatem ordinariam et immediatam in universam Ecclesiam, ut ex statuto divinitus ordine in partem sollicitudinis vocet Episcopos particulares, qui potestate ordinaria et immediata particulares sibi commissos greges pascant et regant.“

¹ Ex actis etc. C. V. 1681 b. c. — Quum postea suffragia de tota Constitutione ferrentur, unus ex Patribus suffragio „Placet“ hanc conditionem adiecit, ut tertia paragraphus omitteretur. (Exceptiones etc. C. V. 439 a. b.) Respondet Rñus Zinelli in relatione de exceptionibus a Patribus in cap. tertium factis (C. V. 469 c.): „Vult Rñus Pater, totam paragraphum eliminari, quia: 1. inutilis, 2. reverentiae Summi Pontificis parum accommodata, 3. in argumentatione non satis accurata. At primo, tantum abest, ut sit inutilis, quod necessaria omnino fuit iudicata ad satisfaciendum centies repetitis obiectionibus illorum, qui timebant, ne per assertam Romano Pontifici auctoritatem vere episcopalem, ordinariam et immediatam in singulis dioecesibus, ad nihilum redigeretur et negaretur potestas singulorum Epi-

esse cum pastoribus et gregibus totius Ecclesiae in muneris exercitio libere communicandi; quinta tandem paragrapho, eius tribunal supremum esse, ad quod in omnibus causis ecclesiasticis recurri, a quo ad aliud tribunal appellari non possit.

Discussio specialis *capitis quarti* d. 15. Iunii incepit atque Patres per undecim Congregationes (a 72.—82.) occupavit¹. Ingens erat numerus oratorum in utramque partem disputantium. Tandem „nonnulli Patres videntes, ob calores aestivos nimis durum ac molestum esse diutius in Urbe manere et singulis diebus per quatuor horas audire longas illas dissertationes; eo vel magis quod, exhausta iam disceptationis materia, disserentibus nihil prorsus novi superesset et e contra non paucis diebus opus esset ad oratores omnes, qui inscripti fuerunt et quotidie inscribentur, audiendos, consilium inierunt, cuiuscunque demum opinionis essent, rogandi, ut obtentam loquendi facultatem remitterent, et clausa hoc modo discussione, suffragiis exquirendis locus fieret. Multum in hac re adlaboraverunt Rñi DD. Episc. Aquilanus, Episc. Veronensis, Archiep. Colocensis et Archiep. Westmonasteriensis, qui a pluribus diebus oratorum subscriptiones colligendas curarunt. Ab initio quidem non pauci resistere visi sunt; postmodum vero, cum nossent, universorum Patrum desiderium hoc esse, et facto probassent, longas illas dissertationes ferri amplius non posse, communi voto fere omnes obsecundarunt“². Itaque d. 4. Iulii in Congregatione generali octogesima altera primo praelecta sunt nomina eorum, qui obtentae veniae loquendi renuntiarunt; deinde alii, qui veniam loquendi petierant, ad ambonem vocati sunt. Sed etiam hi fere omnes renuntiarunt, ut eo die discussio specialis finiretur³.

Emendationes a Patribus propositae⁴, typis impressae, d. 7. Iulii inter Patres distribuebantur⁵ atque a deputatione de fide in tribus sessionibus examinabantur⁶. Inde a die, quo schema novae Constitutionis Congregationi generali propositum erat, et deputati et alii Pa-

scoporum. Asserendum igitur erat a Concilio Vaticano clare contrarium, ut omnis falsa interpretatio tolleretur. Secundo, ait, est parum accommodata reverentiae debitae Summo Pontifici. At Summus Pontifex certe desiderat, proclamari sine ulla ambiguitate iura Episcoporum, nec reverentiae sibi debitae propter hoc incusat deesse Episcopos. Tertio est parum, dicitur, accurata in argumentatione. At nullam hic volebant capituli auctores adhibere argumentationem, sed veritatem dumtaxat enuntiare, et asserere, Pontifices Summos huic veritati libenter adstipulari; quod comprobatum est pulcherrimis verbis S. Gregorii“.

¹ Acta etc. C. V. 752 b sqq.   ² Ibid. C. V. 756 d.

³ Ibid. C. V. 757 a sqq.   ⁴ C. V. 372 c sqq.

⁵ Acta etc. C. V. 758 b.

⁶ Ex actis etc. C. V. 1692 b sqq. — Ex diurnis etc. C. V. 1702 a.